

Nytt om gammelt

Februar 2022 - Nr. 1 / 22 FÅBERG OG LILLEHAMMER HISTORIELAG

Fåberg og Lillehammer historielag har årsmøte søndag 13. mars 2022 kl. 16 på Saksumdal Bygdahus, Rustenvegen 3.

Sakliste:

1. Godkjenning av innkallingen
2. Konstituering
3. Styrets årsmelding for 2021
4. Godkjenning av regnskapet for 2021
5. Innkomne saker. (Saker som ønskes behandlet av årsmøtet må være styret i hende innen 1. mars)
6. Aktiviteter og budsjett for 2022 til uttalelse
7. Medlemskontingent for 2023
(Forslag: Økning til kr 200 for enkeltmedlemsskap/kr 300 for familie-medlemsskap (nå 175/250))
8. Valg

Det blir enkel servering fra 15.30

Etter årsmøtet vil Eldbjørg Brekke kåsere.

Det blir høve til å kjøpe historielagets bøker.

Påmelding til Grethe Borgen tlf. 995 35 880 eller epost: borgengrethe@gmail.com.
Om noen trenger transport vil vi prøve å ordne det. Ring 995 35 880 (Grethe Borgen)

Årsmelding 2021 for Fåberg og Lillehammer historielag

1 Årsmøtet 2022 - for driftsåret 2021

Årsmøtet ble holdt på Norsk vegmuseum søndag 14. mars klokken 1300. Leder Grethe Borgen ønsket 31 frammøtte velkommen og ledet møtet frem til møteleder Ådne Norheim ble valgt. Årsmøtedokumentene var gjengitt i «Nytt om gammelt» nummer 1/21. Vedtak ble gjort som foreslått, herunder utvidelse av styret. Etter årsmøtet ble det holdt innlegg fra Ådne Norheim om bureising som utveg og fra Tarald O Koller om Norsk vegmuseums historie.

2 Tillitsvalgte 2021

Etter årsmøtet 2021 har disse hatt årsmøtevalgte verv:

Leder:	Grethe Borgen (2020-2021)
Styremedlemmer:	Anette Røsjorde (2020-2021)
	Mikael Finsveen (2020-2021)
	Aud Hulberg (2021-2022)
	Eystein Brandt (2021-2022)
	Ragnhild Hjelte Carlson (2021-2022)
Varamedlemmer:	Per Prestrud (2021)
	Tove Pauline Bakken (2021)
Andre tillitsvalgte (alle valgt for 1 år):	
Revisor:	Per Erik Engebretsen (2021)
Vararevisor:	Anne Karin Lunke (2021)
Valgkomité:	Eldrid Vasslid, Reidar Bostad og Jostein Valved

Styret har i 2021 hatt 9 styremøter og behandlet 79 saker. På grunn av restriksjoner som følge av koronapandemien ble flere styremøter avholdt digitalt. Etterhvert ble møtelokaler på Leseriet ved Biblioteket tatt i bruk.

3 Årbok og medlemsblad

Det er utgitt 2 bøker i 2021, årbok og bureiserbok. Bureiserboka har egen omtale. Lanseringen av årbok nr. 40 i rekken skjedde på Kirkesenteret 10. november. Om lag 70 medlemmer fikk smakebiter fra innholdet og sikret seg godt lesestoff til seg selv eller til gaver. Årets årbok har blitt godt motatt, og mange har sikret seg denne.

Medlemsbladet Nytt om gammelt ble sendt ut til medlemmene tre ganger løpet av 2021. Her formidles informasjon om historielagets aktiviteter, turer og andre prosjekter i lagets regi samt årsmøtepapirer.

4 Representasjon

Grethe Borgen var tilstede på den høytidelige åpningen av 1000-årsfeiringen på Hundorp 15. juni. Historielaget deltok med egen stand i Terrassen ved gjenåpningen av ordføreren 7. august. Eystein Brandt og Grethe Borgen møtte på Gudbrandsdalen Historielags årsmøte på Sel 19. september. Eystein Brandt og Aud Hulberg deltok på historielagenes regionmøte på Hamar i november. Tove Bakken var historielagets utsending på Atlungstads brennerihistoriske seminar 23. november der bl.a. boka «Atlungstad brenner vi for» av Per Harald Grue ble presentert.

I kommunens navnekomite sitter Thorstein Hernes, Grethe Borgen, og Inger Elisabeth Fryjordet fra historielaget i tillegg til politisk oppnevnte representanter.

Historielaget har samarbeidet med Lillehammer Bakeri for oppsetting av historiske bilder i lokalet.

5 Turer

Tur langs Mesna kultursti lørdag 26. juni 2021. 14 medlemmer deltok på turen fra Sliperivegen til Badedammen. Øivind Nyfløt var guide. Underveis hadde vi korte stopp for informasjon om industrien og historiske minner

langs elva. Kari Slorbak orienterte om planer for kultursti og dugnadsarbeidet, som historielaget gjør sammen med Lillehammer og Mesna Rotaryklubber. Hun fremhevet det gode samarbeidet med grunneiere og Lillehammer kommune. Vi rundet av med kringle og medbrakt mat og drikke ved Badedammen og ønsket hverandre god sommer.

Totentur 11. september 2021. Etter to avlysninger (p.g.a. Covid) gikk Toten/Kapp turen endelig av stabelen lørdag 11. september 2021. Kjentmann og Toten-patriot Olaf Nøkleby ble med oss fra Gjøvik og på hele rundturen på Toten. På Melkefabrikken fikk vi en meget engasjert guide, Evald, som ga oss et artig og interessant innblikk fra jernalderen og opp til kondensert Viking-melk og Nestle. Neste stopp var Stenberg, hvor vi ble delt i to grupper – og fikk omvisning både ute og inne.

Foto: Tove Bakken
Våre dyktige guider Evald Fredholm og Olaf Nøkleby.

Så kom turen til Ditlevines utsikt, rett over veien for Stenberg – vi fikk en nydelig, kortreist middagstallerken. Historien bak de ulike smakene ble presentert av Lina, som driver stedet sammen med ektemannen Tor. Begge er kjent fra Kulturstua i Ro. Så en rundtur gjennom Østre Toten. Vi stoppet ved Hoff kirke, som er en steinkirke bygget i det tolvte århundre og som bl.a. er kjent for «Prestegalleriet» med malerier av alle prestene fra 1401 og opp til våre dager. Vi var i alt 19 deltakere på turen.

Foto: Tove Bakken
Ditlevines utsikt, kafeen på Stenberg.

6 Lokalhistoriske seminar

På grunn av koronarestriksjoner ble det bare holdt 5 lokalhistoriske seminarer på Litteraturhuset/Biblioteket i 2021:

- 10.03: Frank Magnes: *Kampene i Gudbrandsdalen 1940*
- 13.10: Magnhild Bruheim: *Fra Peer Gynt til Heknesøstrene*
- 27.10: Per Richard Bærøe: *Pipe-Larsen og Polti-Larsen*
- 17.11: Tore Pryser: *Nazisten Erling Bjørnson og slekta på Aulestad*
- 24.11: Marit Hosar og Gudmund Moren: *40 år med Opplandsarkivet*

Gjennomsnittlig 110 tilhørere var til stede på hvert foredrag.

7 Internett og Facebook

Historielaget har en nettside med tidsriktig layout, oppdaterte menyer

og som er informativ, oversiktlig og leservennlig. Sida er til enhver tid oppdatert med nyheter, arrangementer, bokutvalg, bokpriser, lederkommentarer, lagsdokumenter mv. Medlemsbladet «Nytt om gammelt» legges ut på hjemmesida etter hvert som det utkommer. I 2021 er det gjort en innsats for å få samlingen av bladet komplett helt fra det ble utgitt for første gang i 1992.

Under menyvalget «Historielagets fotodatabase» ligger historielagets digitale fotoarkiv. Ansvarlige for internettsiden er Mikael Finsveen (nyheter, fagstoff, informasjon mv.) og Richard Fauskrud (teknisk). Adressen til hjemmesida er <https://www.faberghistorielag.no>.

Historielaget har også en åpen facebook-gruppe, Fåberg og Lillehammer historielag, med ca. 600 følgere. Thorstein Hernes er historielagets facebook ansvarlig og administrator, og sammen med Anette Røsjorde har han ansvaret for at henvendelser fra medlemmer og andre blir fulgt opp og at siden til enhver tid er oppdatert. I tillegg har fotogruppa en egen facebook-gruppe, Fåberg og Lillehammer historielag Fotogruppe. Kjetil Rolseth er administrator for denne. Her legges ut, diskuteres og kommenteres gamle bilder.

8 Fotogruppa

Fotogruppa har i 2021 arbeidet videre med innhenting av gamle bilder fra Fåberg og Lillehammer. Bildene systematiseres, kvalitetssikres, skannes og lagres digitalt i bilde- og arkiveringsprogrammet «Omeka». Etter at bildene er skannet og lagt inn i programmet med opplysninger om sted, tid, personer, aktivitet mv. vil disse være tilgjengelige for alle ved å gå inn på historielagets hjemmeside under menyen «Historielagets fotodatabase». Siden oppstarten i 2017 har historielaget fått tilgang til gamle bilder/bildegallerier/postkort fra 21 eiere. Dette omfatter rundt 1 000 bilder og av disse er hittil 400 lagt i digitalarkivet, herav 200 i 2021. Fotogruppa har i 2021 hatt 10 arbeidsmøter, og medlemmer i gruppa er Vegard Gundersen, Mikael Finsveen, Rolf Løvdal, Egil Malme, Erling Lier og Kjetil Rolseth. Fotogruppa vil svært gjerne ha tilgang til flere bilder, så dere som har gamle bilder liggende, ta kontakt med historielaget. Etter at bildene er skannet leveres de tilbake til eier.

9 Bureisingsbruk i Fåberg og Bureisingsboka

Historielagets arbeid med å dokumentere historia om bureisingen i Fåberg fra 1920 til 1950, ble påbegynt i 2019, og har fortsatt i 2020 og 2021 under ledelse av prosjektleder/redaktør Ådne Norheim. De øvrige i prosjektgruppa har vært Terje Holen, Kari Brennum, Mikael Finsveen og Grethe Borgen. Fagartikler og enkelbruksbeskrivelser med illustrasjon og bilder ble i det alt vesentlige ferdigstilt ved årsskiftet 2020/2021, og det som gjensto til i 2021 var noe korrekturlesing, grafisk arbeid og trykking. Det er mange utenom prosjektgruppa som i 2019/2020 har gitt gode og betydningsfulle bidrag for å få denne viktige del av bosettings- og landbrukshistorien dokumentert. Bureiseren og bureiserkjerringa er borte, men barna som vokste opp på et bureisingsbruk har kunnet gi tidsriktige og gode beskrivelser av opplevelser og oppvekst. Boka ble på 208 sider i et format litt større enn årbøkene. Lanseringsmøte ble arrangert på Vegmuseet 7.3.2021. Møtet var godt besøkt. Boka «Bureising som utveg» ble presentert, bureisingshistorien ble belyst og salget av boka både på møtet og etterpå har vært strålende.

10 Fåberg kultursti

Det har vært stor aktivitet av besøkende til kulturstien sommeren 2021. Ikke alle besøkende skriver seg inn i gjesteboka. Det har noe med smittevern hensyn i disse (korona-) tider å gjøre, men ved Søre Jørstad har 565 skrevet seg inn, og i boka for Pyramiden (den korteste ruta om nedre Midtjørstad og Mæhlum) har 444 passert.

Det har ikke vært avholdt fellesdugnader i sommer. Det er likevel en betydelig arbeidsinnsats enkelte grunneiere utfører på sin egen eiendom

med kantslått, grasklipping og motorsagarbeid for å ta bort vindfall og toppbrekk.

Ved årsmøtet i 2021 ble det utarbeidet ny grunneieravtale med en varighet av leieavtale for 10 år. Leieavtalen ble forelagt hver grunneier til undertegning. Ved årsskiftet 2021-2022 mangler det underskrift fra tre grunneiere.

11 Mesna kultursti

Mesna kultursti er et samarbeidsprosjekt med begge Rotaryklubbene i byen og Fåberg og Lillehammer historielag. Det arrangeres dugnader med jevne mellomrom, for å plukke søppel, rydde, rake, klippe, rense nedlagte skilt m.m. Lillehammer kommune er med på dugnaden, det samme er GLØR. Det jobbes kontinuerlig med å utvikle kulturstien og området rundt. En informativ brosjyre er distribuert til hotellene og turistkontoret.

12 Dampenhytta

I nytt om gammelt 3/20 er det en kort orientering om historielagets eiendom «Dampenhytta». Det er i 2021 satt opp en 5-årig vedlikeholdsplan for hytta med et budsjett på kr 14 000 pluss en stor dugnadsinnsats. Arbeidet er påbegynt i 2021 med rengjøring både utvendig og innvendig, montering av pipehatt, montering av lufteventiler og brannsikring av ovn. Arbeidet med registrering av alt inventar ble påbegynt. Det er planen å få på plass ny og tidsriktig takledning i 2022 og i løpet av sommeren vil det bli arrangert en tur til «Dampenhytta». Tilsynsmann for hytta er Norodd Bakkeberg.

Norodd Bakkeberg på taket av Dampenhytta

13 Krigsgravgruppa

Historielaget har i mange år ivret for å få tavler med navnene på de 954 krigsfangene – de fleste sovjetiske og 25 jugoslaviske – som ble gravlagt på krigsgravplassen på Jørstadmoen 1942-45. Krigsgravtjenesten i Kulturdepartementet utvidet prosjektet til å omfatte også parkmessig opparbeiding av gravplassen og utbedring av steingjerdet rundt. Varaordfører Terje Rønning fikk med kulturminister Abid Q. Raja på befaring der i august 2020, og Kulturdepartementet ga i 2021 stor oppstartsbevilgning. Arbeidet med avklaringer, organisering og avtaler har tatt tid. Forsvarsbygg fikk høsten 2021 i oppdrag å gjennomføre prosjektet. Vi håper på anleggsstart i 2022.

14 Stedsnavnskartfesting

Arbeidet med digitalisering av lokale historiske stedsnavn som ble innsamlet på 80-tallet er kommet bedre i gang, og tilstrekkelig antall mennesker har meldt seg til å bidra for denne omgang. Nå jobbes det mest med å finne en god nok metode for registreringen, slik at arbeidet gjøres bare en gang og med god nok kvalitet. Det pågår et samarbeid med Lillehammer kommune for nødvendige avklaringer for å kunne laste opp til Gausdal/Lillehammer/Øyers digitale kart «GLO-kart» til allmenn avnyttelse. De første kartene er innskrevet og innskrivningen godkjent av Lillehammer kommune. Vi er også i dialog med andre historielag som har gjort tilsvarende arbeid for å lære av dem.

NYTT OM GAMMELT

utgis av Fåberg og Lillehammer historielag, Postboks 331, 2602 Lillehammer.

BANKKONTO 2000.24.19115

VIPPS-NR. 5 13 16

post@faberghistorielag.no

www.faberghistorielag.no

Formgitt av Vegard Gundersen

15 Medlemmer

Ved utgangen av 2021 hadde Fåberg og Lillehammer historielag:

- Æresmedlemmene Ole H. Rønningen, Jon Thorsrud og Richard Fauskrud
- 301 enkeltmedlemmer (268 ved utgangen av 2020)
- 135 familiemedlemskap (133 ved utgangen av 2020)

Til sammen 433 medlemmer/medlemskap (403 ved utgangen av 2020). Nye medlemmer innmeldt i slutten av 2021 er ikke krevd for 2021-kontingent, og tas med i medlemsstatistikken fra årsskiftet.

Grethe Borgen

Mikael Finsveen

Anette Røsjorde

Ragnhild Hjelle Carlson

Eystein Brandt

Aud Hulberg

Per Prestrud

Tove Pauline Bakken

Unngå bankgebyr. De som ikke bruker nettbank, kan betale medlemskontingenten kontant på årsmøtet eller lokalhistoriske seminar.

Epostadresser. Vi har epostadressene til de fleste medlemmene av Fåberg og Lillehammer historielag, men mangler noen og noen har fått ny epostadresse. Hvis du har fått ny eller endret adresse, send en epost til vår kasserer Eystein Brandt: eibrandt@bbnett.no

Aktivitetsplan for 2022

1. Gi ut årbok 41.
2. Gi ut medlemsbladet Nytt om gammelt 3 ganger.
3. Arrangere to medlemsturer.
4. Gjennomføre 8 lokalhistoriske seminarer.
5. Skifte tak på Dømpenhytta.
6. Arbeide for en ny Vandrebok.
7. Delta i Lillehammer kommunes arbeid mot 200-års-jubileet.
8. Ferdigstille arbeidet med krigsgravene på Jørstadmoen.
9. Intensivere stedsnavn-kartfesting og Fotogrupperas arbeid.

Årsmøtesak 7: Budsjett 2022 er under arbeid og blir lagt ut på historielagets nettside www.faberghistorielag.no. På årsmøtet blir budsjettet delt ut på papirark.

Lokalhistoriske seminarer våren 2022.

2. MARS:

Annar Holm: Krig – uten mobilisering. Et tidsvitne forteller om situasjonen på Lillehammer i april dagene 1940.

Annar Holm formidler krigshandlingene i Lillehammer og omegn med hans far, Arve Holm, som tidsvitne. Foredraget er basert på en rekke intervjuer som er digitalisert. Arve Holm var meget aktiv og en god forteller, og vi får her førstehånds kjennskap til denne historien.

16. MARS:

Magnhild Apeland og Nina Hildre: Syv jødiske skjebner i Lillehammer under 2. verdenskrig.

Utenfor Stasjonen vitner syv snublesteiner om syv jødiske skjebner fra Lillehammerområdet i årene 1942 og 1943. Hvem var Stephanie Hirsch, Julie og Carl Ludvig Elias, Martha Leopold, Karoline og Ludwig Trebitsch og hva skjedde med dem? Magnhild Apeland og Nina Hildre fra Kultruarvseksjonen i Innlandet fylkeskommune forteller.

Snublesteinsprosjektet er et samarbeid mellom Nansen fredssenter, Innlandet fylkeskommune, Lillehammer kommune og Stiftelsen Lillehammer museum. Prosjektet ble støttet av Jødisk museum i Oslo.

Regnskap 2021 (årsmøtesak 4) er trykt på baksida av vedlagt giroblankett eller eget ark.